

Підсекція «Економічна теорія»

УДК 338.246.02(477)

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Студ. О.В.Миколюк, гр. БПУ-1-17

Науковий керівник проф. Бугас В.В.

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Дослідити аспекти розвитку інтелектуального капіталу в Україні

Об'єкт та предмет дослідження. Вивчення процесів ефективного формування національного інтелектуального капіталу.

Методи та засоби дослідження. Щоб узагальнити та пояснити наукову думку щодо розвитку інтелектуального капіталу в Україні, використовуємо методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції.

Наукова новизна на практичне значення результатів. У сучасному суспільстві інтелектуальний капітал стає основою багатства, оскільки визначає конкурентоспроможність економічних систем, виступає ключовим ресурсом їх розвитку, а здатність економіки створювати й ефективно використовувати інтелектуальний капітал визначає економічну силу нації та її добробут. Стрімке посилення впливу інтелектуального капіталу на економічний розвиток попри обмеження й термінологічні його протиріччя обумовило появу таких нових економічних категорій та концепцій, як «інтелектуальний капітал», «інтелектуальна економіка» і «суспільство знань».

Результати дослідження. Інтелектуальний капітал багато в чому визначає можливості та напрями застосування фінансового і матеріально-речового капіталу й відповідно виступає першоосновою і рушійною силою становлення нової економіки. Зростання інтелектуального капіталу й ефективність його використання визначають перспективи розвитку економіки тієї чи іншої країни. Доказами зазначеного є найбільші успіхи в економіці таких країн (США, Японія, Франція, Великобританія, Швеція та ін.), що здійснили значні інвестиції в створення сприятливого середовища для розвитку інтелектуального капіталу. Зокрема у двадцяти розвинених країнах, де працює 95 % учених світу, дохід на душу населення щорічно зростає на 200 дол., тоді як у всіх інших країнах – на 10 дол., а також майже 50 % приросту національного доходу США отримано за рахунок підвищення рівня освіти робочої сили. Таким чином, високорозвинені країни продовжують будувати «економіка знань», через вкладення інвестицій в знання, що стають пріоритетними напрямками підвищення інтелектуального потенціалу суспільства.

Формування концепції інтелектуального капіталу в її сучасному вигляді відбувалося в 90-ті рр. ХХ ст., хоча її зародження відносять до періодів розвитку теорії людського капіталу й управління знаннями. Вона дозволила систематизувати й об'єднати в узагальнюючу економічну категорію персоніфіковані знання, систематизовані дані, інформаційні технології, програмне забезпечення, формалізовану інтелектуальну власність тощо і створила легітимну основу для вживання терміну «інтелектуальна економіка». Започаткування інтелектуальної економіки розпочалося з США в 1991 р., пізніше Японії, коли вперше витрати на придбання інформації та інформаційних виробничих технологій і основних фондів. Саме поняття «інтелектуальний капітал» було введено Дж. Гелбрейтом в 60-х рр. ХХ ст., але тільки в 90-х рр. Його зміст набув широкого обігу завдяки працям Т. Стюарта. Близькі за ідеями

підходи почали виникати вже наприкінці 80-х рр., до яких можна віднести роботи І. Нонаки, К.-Е. Свейбі, Х. Такеучи. Відсутність глобальної дієвої стратегії розвитку й впровадження результатів інтелектуальної діяльності в економіку України визначає її місце в світі, що підвищує актуальність дослідження розвитку інтелектуального капіталу та можливості переходу до інтелектуальної економіки. Крім того загострення економічної кризи у вітчизняній економіці та дедалі більша залежність від інтелектуального капіталу розвинених держав змушує надавати цим напрямом визначального пріоритету, Сьогодні постає гостра необхідність у визначенні специфіки формування, нарощування, використання інтелектуального капіталу національного господарства, в напрацюванні комплексу засобів для забезпечення його трансформаційного впливу на темпи економічного зростання в державі, конвергентних і суспільно-економічних коеволюційних процесів, які сприятимуть успішній реалізації стратегії модернізації української економіки.

Проблематика формування і розвитку інтелектуальної економіки, визначення її основних рис та категорій набуло поширення у роботах зарубіжних і вітчизняних фахівців, серед яких заслуговують уваги Брукінг Е., Кастельс М., Лукічева Л., Мельник Л., Тоффлер Е., Чухно А. та ін. Перехід більшості розвинених країн до інтелектуальної економіки зумовив визначення основних показників інтелектуалізації, тобто інтелектуального капіталу. Формування та функціонування інтелектуального капіталу в Україні визначається групою безпосередніх чинників: робоча сила; нематеріальні активи (інтелектуальні здібності, інтелектуальний потенціал, інформаційний ресурс, інтелектуальна власність); фінансово-інноваційний капітал; високі та інформаційні технології, а також зовнішніх: рівень розвитку інформаційного середовища; наявність сучасної ринкової інфраструктури; характер державної економічної політики; стан інституційного, правового, інноваційного середовища; науково-технічні, геоелектронічні та інші умови руху капіталу.

Висновки. Отже, статистична оцінка формування інтелектуального капіталу в Україні здійснюється фрагментарно, що не дає підстав для системного аналізу та змушує вдаватися до опосередкованих показників: інвестиції в нематеріальні активи, частка витрат на освіту, динаміка виконаних наукових та науково-технічних робіт, інноваційна активність, впровадження інновацій (характеризує нарощування інтелектуального потенціалу та перспективи зростання його вартості), а також створення та використання передових технологій та об'єктів права інтелектуальної власності на підприємствах. Постійно зростаюча значущість інтелектуального капіталу у формуванні показників вартості компанії відображає її залежність від не матеріальних активів.

Тому для максимізації вартості інтелектуального капіталу потрібно застосовувати традиційні методи ідентифікації та обліку не матеріальних активів. Обсяг капітальних інвестицій в не матеріальні активи у фактичних цінах за 2002-2013 рр. збільшився у 2,5 рази, однак зростання абсолютних показників інвестування не матеріальних активів не забезпечило зростання частки цих витрат у загальній структурі капітальних інвестицій, яка скоротилась на 5,1 %.

ЛІТЕРАТУРА

1. Климович Н.І. Еволюція поглядів на поняття «інтелектуальний капітал» / Н.І. Климович // Бізнес Інформ. – 2016. – № 2. – С. 215-219.
2. М. Нові аспекти стратегії формування інтелектуального капіталу в контексті модернізації національного господарства: рецензія на цикл наукових праць Бауліної Т.В. / М. Жук // Вісн. НАН України. – 2016. – № 11. – С. 62-63.